

PSST... MATURA

MATURA USTNA Z POLSKIEGO · 2027–2028

TOM 1 · TRENING

76

PYTAŃ JAWNYCH
Z IVANNA

BEZPŁATNA PRÓBKA

Próbka książki: jak z niej korzystać i dwie pełne karty (pytania 1 i 30). Całość: 76 pytań, 159 stron.

niekazmuliczyc.pl · Zasady korzystania: <https://niekazmuliczyc.pl/licencja/>

Jak korzystać z tej książki

Psst... To nie są gotowce do wykucia. Każde z 76 pytań jawnych CKE dostało dwie strony: najpierw to, co masz powiedzieć, potem trening, który sprawdza, czy naprawdę umiesz. Ivanna mówi wprost, czasem złośliwie wobec bohaterów, ale zawsze konkretnie.

- 1 Obejrzyj odcinek.** Do każdego pytania jest film na kanale „Psst... matura” na YouTube. Kilka minut słuchania i masz w głowie tezę, sceny i kontekst.
- 2 Przeczytaj stronę z tezą.** Teza w jednym zdaniu, gotowe pierwsze i ostatnie zdanie wypowiedzi, plan odpowiedzi i pułapki, na których najczęściej tracisz punkty.
- 3 Powiedz to na głos.** Nie w myślach. Włącz stoper i mów 4–5 minut: wstęp z tezą, dwa argumenty z lektury, kontekst, zakończenie. Pierwsze zdanie możesz wziąć prosto z karty.
- 4 Sprawdź się.** Druga strona to pytania jak od komisji. Odpowiedz w kilku słowach na liniach, dopiero potem odśroń „kierunek odpowiedzi”.
- 5 Wróć po 3 i po 7 dniach.** Zaznacz okienka w spisie treści. Trzy krótkie powtórki dają więcej niż jedna długa noc przed egzaminem.

CO ZNAJDZIESZ NA KARCIE

Teza w jednym zdaniu

Odpowiedź na pytanie, zanim zaczniesz opowiadać.
Komisja od razu wie, dokąd zmierzasz.

Gotowe zdania na egzamin

Pierwsze zdanie wypowiedzi i zdanie na koniec, po kontekście. Pomagają ruszyć, gdy stres zjada słowa.

Plan odpowiedzi

Kolejność, w jakiej mówisz: od tezy przez sceny i kontekst do wniosku. Do przepisania w 15 minut przygotowania.

Uważaj — tu tracisz punkty

Najczęstsze pomyłki w danej lekturze: pomyłone postacie, fałszywe tropy, streszczanie zamiast argumentu.

Książka uzupełnia filmy, ale działa też sama. Jeśli wolisz pełne wypowiedzi wzorcowe i trzy konteksty do każdego pytania, sięgnij po tom 2 „Wypowiedzi wzorcowe” (informacja na ostatniej stronie).

PSST... MATURA

PYTANIE JAWNE 1 · MATURA USTNA 2027–2028

BIBLIA

PRZYJACIELE OD SIĘDMIU BOLEŚCI

Pytanie jawne 1: Motyw cierpienia niezawinionego. Omów zagadnienie na podstawie znanych Ci fragmentów Księgi Hioba. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.

TEŻA W JEDNYM ZDANIU

Księga Hioba pokazuje, że ból sprawiedliwego człowieka nie musi być karą za grzechy.

GOTOWE ZDANIA NA EGZAMIN

NA POCZĄTEK

Księga Hioba pokazuje, że cierpienie sprawiedliwego człowieka nie musi być karą, a ten, kto z ogólnej zasady robi wyrok na cierpiącego, myli się — nawet jeśli mówi pobożnie.

NA ZAKOŃCZENIE, PO KONTEKŚCIE

Zarówno Hiob, jak i doktor Rieux uczą, że wobec cudzego bólu lepiej towarzyszyć i pomagać, niż szukać winy u tego, kto cierpi.

PLAN ODPOWIEDZI KROK PO KROKU

1. **Wstęp.** Pytanie, dlaczego cierpią niewinni, jest jednym z najstarszych pytań ludzkości. Księga Hioba stawia je wprost.
2. **Argument 1.** Hiob jest sprawiedliwy, a szatan zakłada się z Bogiem, że odwróci się od Niego w nieszczęściu. Hiob traci majątek, dzieci i zdrowie, a jednak mówi: „Pan dał, Pan wziął”. Jego cierpienie jest niezawinione.
3. **Argument 2.** Przyjaciele (Elifaz, Bildad, Sofar) twierdzą, że cierpienie musi być karą za grzechy. Hiob się z tym nie zgadza, broni niewinności i domaga się odpowiedzi od Boga. Bóg przemawia z wichru, nie tłumaczy, ale pokazuje ogrom stworzenia. Hiob się korzy i zostaje nagrodzony, a przyjaciele zganieni.
4. **Kontekst.** „Dżuma” Camusa: śmierć syna sędziego Othona wstrząsa ks. Paneloux. Cierpienie dziecka nie daje się wytłumaczyć karą za grzechy.
5. **Zakończenie.** Księga Hioba odrzuca proste wyjaśnienie cierpienia jako kary i uczy zaufania tam, gdzie rozum nie znajduje odpowiedzi.

UWAŻAJ – TU TRACISZ PUNKTY

- Hiob nie przeklina Boga, choć namawia go do tego żona. Spiera się z Bogiem, ale Go nie odrzuca. Przyjaciele nie mają racji: na końcu Bóg ich gani.
- Nie pisz, że „Hiob pokornie wszystko znosił”. Jego słowa bywają bardzo ostre — i właśnie dlatego jest ludzki: wiara nie odbiera mu bólu ani prawa do pytania.

Powtórz z Ivanną: film „Psst... matura — pytanie jawne 1” na YouTube. Najpierw obejrzyj, potem odpowiedz na głos z tej karty.

SPRAWDŹ SIĘ

Odpowiedz najpierw sam(a) — kierunek odpowiedzi zakryj kartką.

1. Pytanie komisji — Czy Hiob ma prawo spierać się z Bogiem?

KIERUNEK ODPOWIEDZI W księdze tak: Bóg gani przyjaciół, a nie Hioba. Szczere pytania są ważniejsze niż pobożne formułki.

2. Pytanie komisji — Dlaczego Bóg nie wyjaśnia Hiobowi przyczyny cierpienia?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Bo odpowiedź przekracza ludzki rozum. Liczy się spotkanie i zaufanie, nie tłumaczenie.

3. Pytanie komisji — Jak można pomóc komuś, kto cierpi niezawinione?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Refleksja własna: obecność zamiast pouczania. Przyjaciela Hioba są przykładem, jak tego nie robić.

4. Twoja teza — Powiedz tezę własnymi słowami w jednym zdaniu. Czy od razu odpowiada na pytanie?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Księga Hioba pokazuje, że cierpienie nie zawsze jest karą za grzech. Hiob jest niewinny, a mimo to traci wszystko. Odpowiedzią nie jest wyjaśnienie, dlaczego cierpi, ale spotkanie z Bogiem i zaufanie, że ludzki rozum nie obejmuje całego porządku świata.

5. Twój kontekst — Jaki kontekst wybierzesz i jednym zdaniem: co z niego wynika dla zagadnienia?

KIERUNEK ODPOWIEDZI „Dżuma” Camusa: śmierć syna sędziego Othona wstrząsa ks. Paneloux. Cierpienie dziecka nie daje się wytłumaczyć karą za grzechy.

PSST... MATURA

PYTANIE JAWNE 30 · MATURA USTNA 2027–2028

LALKA · KONTEKST: CIERPIENIA MŁODEGO WERTERA

ON NIE KOCHAŁ. ON PLANOWAŁ

Pytanie jawne 30: „Miłość – siła destrukcyjna czy motywująca do działania? Omów zagadnienie na podstawie *Lalki* Bolesława Prusa. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst”. Proponowany kontekst: *Cierpienia młodego Wertera* Goethego.

TEŻA W JEDNYM ZDANIU

Uczucie może dać człowiekowi energię do wielkich rzeczy.

GOTOWE ZDANIA NA EGZAMIN

NA POCZĄTEK

„Lalka” pokazuje, że miłość może być zapalnikiem wielkich działań, ale niszczy, gdy człowiek kocha własne wyobrażenie i podporządkowuje mu całe życie.

NA ZAKOŃCZENIE, PO KONTEKŚCIE

Wokulski i Werter ostrzegają przed uczuciem, które zastania drugiego człowieka i odbiera życie poza relacją.

PLAN ODPOWIEDZI KROK PO KROKU

- Wstęp.** Prus pokazuje dwie twarze miłości w jednym bohaterze. Wokulski kocha jak romantyk, choć żyje w epoce pozytywizmu.
- Argument 1.** Siła motywująca: po zobaczeniu Izabeli w teatrze Wokulski jedzie na wojnę jako dostawca, zdobywa fortunę, kupuje srebra i kamienicę Łęckich (t. I, rozdz. VIII i XII), pomaga ludziom (Wysocki, Marianna).
- Argument 2.** Siła niszcząca: dla Izabeli rezygnuje z pozostania w Paryżu przy badaniach Geista, a po rozmowie Izabeli ze Starskim w pociągu rzuca się pod pociąg (t. II, rozdz. XIV). Potem znika, a w ruinach Zastawia słysząc wybuch.
- Kontekst.** „Dziady” cz. IV: Gustaw, który kocha ideał wyczytany z książek, przeżywa miłość jako obsesję. Wokulski w Paryżu wprost obwinia poezję Mickiewicza za swoje złudzenia (t. II, rozdz. III).
- Zakończenie.** Miłość motywuje, gdy łączy się z rozsądkiem, a niszczy, gdy staje się ślepym uwielbieniem wyobrażenia, a nie człowieka.

UWAŻAJ – TU TRACISZ PUNKTY

- Nie mów, że Wokulski na pewno zginął. Powieść tego nie rozstrzyga. Nie myl też Starskiego (kuzyn, flirt) z Ochockim (kuzyn, wynalazca).
- Nie rób z Izabeli prostej „złej kobiety”. Wychowano ją w świecie konwenansów; nie przetamuje uprzedzeń, a Wokulski widzi w niej kogoś, kim nie jest.

Powtór z Ivanną: film „Psst... matura — pytanie jawne 30” na YouTube. Najpierw obejrzyj, potem odpowiedz na głos z tej karty.

SPRAWDŹ SIĘ

Odpowiedz najpierw sam(a) — kierunek odpowiedzi zakryj kartką.

1. Postaw tezę — Czy trzeba wybrać tylko jedną odpowiedź: miłość pomaga albo niszczy?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Nie. Los Wokulskiego pozwala pokazać oba skutki. Uczucie daje mu impuls do działania, a idealizacja i podporządkowanie całego życia jednej relacji przyczyniają się do kryzysu.

2. Pokaż siłę motywującą — Co Wokulski robi, by zbliżyć się do świata Izabeli? Wskaż konkretne przedsięwzięcie.

KIERUNEK ODPOWIEDZI Prowadzi interesy podczas wojny bułgarskiej i zdobywa duży majątek. Rozwija działalność handlową, wchodzi w kontakty z arystokracją. Miłość uruchamia jego ambicję, choć nie jest jedyną cechą, która nim kieruje.

3. Nie pomiń innych ludzi — Dlaczego nie wolno całej aktywności Wokulskiego wyjaśnić chęcią przypodobania się Izabeli?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Pomaga potrzebującym, między innymi Wysockiemu i Mariannie, i interesuje się biedą Powiśla. Powieść pokazuje jego wrażliwość społeczną. Motywacje bohatera są złożone.

4. Nazwij idealizację — Co Wokulski widzi w Izabeli, a czego długo nie chce zobaczyć?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Tworzy jej obraz niemal doskonałej ukochanej. Pomija sygnały, że Izabela patrzy na niego z dystansem i że różnią się oczekiwaniami. Do kryzysu przyczyniają się także podziały klasowe i jego własne wybory.

5. Wyjaśnij scenę w pociągu — Co Wokulski odkrywa i co dzieje się później?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Słyszy rozmowę Izabeli ze Starskim i uświadamia sobie rozbieżność między wyobrażeniem o niej a rzeczywistością. Wysiada, później w kryzysie kładzie się na torach. Dróżnik Wysocki ratuje mu życie. Nie przypisuj Izabeli wyłącznej odpowiedzialności za jego stan.

6. Dodaj kontekst Wertera — Co łączy Wertera z Wokulskim, a czym różnią się zakończenia ich historii?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Werter kocha Lotę związaną z Albertem i nie umie ułożyć życia poza niespełnionym uczuciem. Umiera śmiercią samobójczą. Wokulski zostaje uratowany, a jego późniejszy los pozostaje w powieści niejednoznaczny.